

Шановні пані та панове!

Маю високу честь представити вам доповідь **«Російська гібридна війна проти України: 2014-?»**.

Деякі вступні ремарки щодо поняття «гібридної війни».

Це широкоживане після 2014 року поняття, з одного боку, достатньо чітко представляє нинішню ситуацію в Східній Європі та на Близькому Сході, описуючи таке явище, як комплексне та гнучке використання політичних та економічних, інформаційних, зокрема, психологічних операцій і кібератак, а також військових інструментів для досягнення політичних цілей.

Позитивний зміст цього поняття має наслідком певні його недоліки. Йдеться про доволі нечіткий та надто широкий концепт. Фактично винайдено слово, яке дозволяє маскувати досить широкий набір недружніх підливних акцій, спрямованих державою-агресором проти держави-жертви.

Гібридна війна, те, що зараз розуміють під цим поняттям, є невід'ємною складовою міждержавних конфліктів з самого початку історії людства. Принаймні вже Пелопоннеську війну, так яскраво описану Фукидідом у IV столітті до Р.Х., безумовно, можна розглядати як приклад активного застосування гібридних засобів боротьби, причому з обох боків – як афінян, так і спартанців.

Термін «гібридна війна» є свого роду фігурою мовчання, прийнятною назвою для підливних дій, в українському випадку - російських. Власне, гібридні підходи використовують не тільки росіяни, але предметом нашого інтересу, із зрозумілих причин, є саме російські підходи.

Використання гібридних засобів глибоко закорінене в російській стратегічній культурі та використовується росіянами принаймні з XV-XVI ст. Йдеться, зокрема, й про створення проксі-держав, наприклад, Касимівське ханство, підливні політичні заходи, інформаційні активності тощо.

Говорячи про гібридну війну мусимо підкреслили, що застосовані в ній засоби чітко скоординовані та підпорядковані досягненню політичних цілей. Аналіз основних стратегічних документів РФ, йдеться насамперед про

Стратегічний курс РФ стосовно держав - членів СНД, затверджений Указом Президента РФ Бориса Єльцина у 1995 році, Стратегію національної безпеки 2015 року, концепції зовнішньої політики РФ 2016 року, виступи Президента РФ Путіна, інших керівників РФ, - дозволяє виокремити 3 основні цілі російської гібридної війни проти України:

- по-перше, не допустити вступу України до НАТО та ЄС;
- по-друге, утримати Україну в буферній зоні між Росією та Заходом;
- по-третє, остання, але не за важливістю, ціль російської політики щодо України - відновити, і, зрештою, посилити російський вплив в Україні.

Російсько-українські відносини після 2014 р. можна характеризувати як керовану конфронтацію, напруження в усіх доменах – політичному, економічному, інформаційному і військовому.

У 2014 році росіяни здійснили прямий і відвертий акт збройної агресії проти України, незаконно окупувавши територію українського Криму і міста Севастополь. Це відбулося в лютому, березні 2014 року. Пізніше, з березня, квітня 2014 р. росіяни розпочали проксі-війну в Донбасі. Основною метою цих військових дій можна вважати дестабілізацію України і руйнування її стійкості й опірності до іноземних впливів. Застосовані заходи мають довгостроковий характер. Спробую стисло охарактеризувати російські активності в усіх чотирьох доменах.

Почнемо з політичного. Насамперед, слід підкреслити скоординовані російські зусилля по здійсненню дипломатичного тиску прямого і опосередкованого, підтримку інформаційну та іншими засобами проросійських політичних груп в Україні. Використання як зброї певних окремих організацій православної церкви. Застосування інструментарію спецслужб, зокрема, формування і підтримку різноманітних підривних груп, таких як «народні республіки» в Бессарабії, Харкові, Одесі та інших. Слід підкреслити, що пік цієї активності припав на 2014-2016 рр.

Політична активність росіян залишається достатньо високою, про що свідчать, зокрема, зміни до російської конституції та пропагандистська кампанія, що супроводжувала ці зміни, які містять положення про оголошення

Росії державою-спадкоємцем СРСР, створення механізму захисту співвітчизників та такого цікавого інструменту правового інституту, як федеральні території, які можуть бути використанні для оформлення подальших анексій. Також неможна не зазначити створення росіянами інструменту, який конституційно унеможливило повернення Україні незаконно окупованого Криму.

Економічний домен. Сильним ударом по українській економіці стала окупація Криму і початок війни в Донбасі. До початку війни, до 2013 року на Донбасі було сконцентровано до 15% української промисловості. Починаючи з 2013 року, ще за часів правління так званого проросійського президента України Віктора Януковича, РФ впровадила певні торговельні обмеження проти нашої держави. Росія вкрай обмежила та заборонила транзит на Кавказ і в Центральну Азію з території України. Були накладені різноманітні економічні санкції. Обсяг втрат характеризують такі данні: в 2013 році ВВП України складав відповідно до даних Світового банку 143 млрд. 751 000 000 дол. США а в 2019 році без Криму та Донбасу – 135 537 000 000 дол. США.

Інформаційний домен. Росіяни використовують всі можливості для проведення підривної пропаганди проти України, яка ведеться на телебаченні, в інтернеті, соціальних мережах, активно використовуються фейкові новини. Ця активність триває вже не перше десятиліття, але суттєво активізувалась після 2014 р.

Активно використовуються засоби кібервійни. Хакерські групи, за якими стоять, зокрема, відповідні підрозділи російських спецслужб, застосовують атаки проти критичної інфраструктури. Зокрема, системи енергопостачання, транспорту, публічних інститутів. Достатньо згадати про випадок із запуску руйнівних вірусів Petya і NonPetya, втрати від яких перевищували сотні мільйонів доларів.

Військовий домен. Внаслідок жорсткої позиції Сполучених Штатів Америки і Європейського Союзу та запровадження санкцій проти Росії, політика РФ суттєво трансформувалась, і військовий інструмент став

використовуватись менш активно. Тим не менш, Росія продовжує війну на виснаження, як в економічному, так і в психологічному напрямках.

З 2014 року Росія здійснює широкомасштабне військове будівництво з двома основними цілями: забезпечити безпеку державних кордонів та створити наступальне військове угруповання, яке можна застосувати проти України, а також у гіпотетичній великій війні з блоком НАТО.

Це угруповання складається із з'єднань Південного та Західного військових округів. В окупованому Криму, який використовується як логістична база для російських активних дій в Сирії, Близькому Сході, Північній Африці і на Балканах, створена зона забороненого доступу A2/AD і ударні спроможності, зокрема, ракетні, базовані на землі і на морських платформах.

Росіяни здійснюють заходи, що зашкоджують свободі навігації в Чорному і Азовському морях. Найбільш небезпечним став інцидент у Керченській протоці з нападом на українські військові катери 28 листопада 2018 року.

Продовжується війна на Донбасі. Там розгорнуті 1-й і 2-й Армійські корпуси, які вбудовані в систему С2 (командування і управління) 8-ої Армії Південного військового округу Генерального Штабу Збройних сил Російської Федерації. Щотижнево фіксується 60-80 обстрілів.

За даними Генерального Комісара ООН у справах біженців за 6 років війни нараховуються 41-44 тисячі жертв конфлікту, понад 13200 людей вбито, з них понад 3000 цивільних.

Вже 6-й рік ведуться переговори по вирішенню цього конфлікту. Україна послідовно виступає за безумовне виконання Мінських Угод 2014-2015 років. Водночас, хочу зазначити, що за останні 5 років ситуація дещо змінилась, і Угоди повинні бути адаптовані відповідно до теперішнього моменту.

Росія здійснює широкомасштабну програму інтеграції окремих районів Донецької і Луганської областей (ОРДЛО) в Російську Федерацію.

Фактично, ми наближаємось до поворотного пункту, коли Росією буде обраний один з двох основних сценаріїв. Або Абхазький, коли ці незаконні

формування можуть бути офіційно визнані, або на кшталт Нагірного Карабаху, де вже понад 30 років точаться бойові дії низької інтенсивності.

Окремо зупинюсь на питаннях інтеграції ОРДЛО в РФ. Росіяни за минулий рік, базуючись на кількох указах президента РФ Володимира Путіна, роздали понад 200 тисяч російських паспортів громадянам України, що мешкають в ОРДЛО. Показовим стало проведення плебісциту про зміни в Конституцію Російської Федерації, який відбувся 1 липня 2020 року на території ОРДЛО. Відбувається поступова, але наполеглива імплементація російської правової системи. Здійснені поступові кроки щодо економічної інтеграції цих територіальних утворень в Росію. Там виведена з обігу українська національна валюта – гривня, запроваджено рубль, змінені в незаконний спосіб права власності, запроваджена неукраїнська система оподаткування. Українська мова поступово вичавлюється з усіх сфер суспільного життя.

Таким чином, можемо стверджувати, що протягом останніх 6 років Росія здійснює широкомасштабні підривні дії проти України, тим самим руйнуючи основи європейської безпеки і створюючи загрозу миру і стабільності на континенті.

Дякую за увагу!